

Digitālo pakalpojumu akta (DPA) skaidrojums

**Pasākumi bērnu un jauniešu
aizsardzībai tiešsaistē**

Kāpēc vajadzīgs Digitālo pakalpojumu akts (DPA)?

Eiropas Savienība (ES) vēlas nodrošināt, lai:

- ▶ *digitālās tehnoloģijas un tiešsaistes platformas ievērotu ikviena tiesības,*
- ▶ *mēs varētu uzticēties digitālajiem pakalpojumiem, ko izmantojam,*
- ▶ *mēs būtu droši un aizsargāti tiešsaistē neatkarīgi no izmantotā digitālā pakalpojuma veida.*

Digitālo pakalpojumu akts jeb **DPA (Digital Services Act - DSA)** ietver tam nepieciešamo noteikumu kopumu.

Uz bērnu drošību tiešsaistē attiecas arī citi ES tiesību akti, taču šajā brošūrā galvenā uzmanība veltīta tam, kas ar DPA ieviests, lai aizsargātu cilvēkus, **kas jaunāki par 18 gadiem (nepilngadīgos)**.

Ko nodrošina DPA?

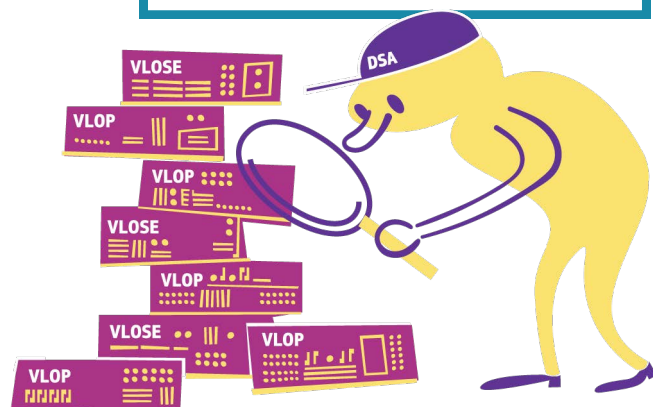
DPA nodrošina, ka visi mūsu izmantotie digitālie pakalpojumi, jo īpaši tā sauktās "**ļoti lielas tiešsaistes platformas**", piemēram, Instagram, Snapchat, TikTok, YouTube un "**ļoti lielas tiešsaistes meklētājprogrammas**", piemēram, Google vai Bing, velta vairāk uzmanības tam, lai aizsargātu lietotāju tiesības, rūpētos par mūsu drošību un apturētu nelikumīga vai neatbilstīga satura izplatīšanu.

DPA attiecas uz dažāda veida un lieluma tiešsaistes pakalpojumiem, ko izmanto jebkurš ES iedzīvotājs, neatkarīgi no pakalpojuma nodrošinātāja atrašanās vietas. Tajā ir paredzēti stingrāki noteikumi attiecībā uz lielākajiem pakalpojumu sniedzējiem.

DPA ir noteikts, ka tiešsaistes platformām ir jāņem vērā savu pakalpojumu ietekme uz tādiem svarīgiem jautājumiem kā godīgas vēlēšanas, sabiedrības drošība, lietotāju garīgā un fiziskā labbūtība un ar dzimumu saistīta vardarbība.

*Bieži vien jēdzieniem "**ļoti lielas tiešsaistes platformas**" un "**ļoti lielas tiešsaistes meklētājprogrammas**" izmanto saīsinājumus, proti, **VLOP** un **VLOSE**.*

Mūsu tiesības

DPA tiešsaistes platformām ir noteikts pienākums ievērot mūsu pamattiesības, kad esam tiešsaistē. No visām tām, kas uzskaitītas ES Pamattiesību hartā, DPA un nepilngadīgo aizsardzībai tiešsaistē vissvarīgākie ir šādi aspekti:

- ▶ *bērna interešu ievērošanas princips,*
- ▶ *bērna tiesības uz aizsardzību,*
- ▶ *tiesības uz vārda brīvību,*
- ▶ *tiesības neciest no diskriminācijas,*
- ▶ *tiesības uz persondatu aizsardzību,*
- ▶ *patērētāju tiesību augsts aizsardzības līmenis.*

DPA ir vērsts arī uz to, lai platformas savstarpēji pārņemtu labo praksi un ievērotu attiecīgus norādījumus par to, kā nodrošināt gados jauno lietotāju drošību.

Kā DPA aizsargā nepilngadīgos tiešsaistē?

Akta 28. pantā teikts, ka tiešsaistes platformām, ko var izmantot nepilngadīgie, ir jānodrošina, ka to pakalpojumi gados jauniem lietotājiem sniedz augstu **privātuma** un **drošības** līmeni.

Tiešsaistes riski nepilngadīgajiem

Lietotājiem un jo īpaši bērniem un jauniešiem vajadzētu būt pasargātiem no apdraudējumiem un riskiem tiešsaistē, piemēram, aizskaršanas, iebiedēšanas, nepatiesas informācijas, nelikumīga satura un/vai cilvēkiem, kas izliekas par kādu citu.

Apsverot riskus, ko to pakalpojums rada gados jauniem lietotājiem, ļoti lielām tiešsaistes platformām un ļoti lielām tiešsaistes meklētājprogrammām ir jāņem vērā:

- ▶ *vai nepilngadīgie viegli sapratīs, kā pakalpojums darbojas (81. apsv.),*
- ▶ *vai pastāv risks, ka nepilngadīgie saskarsies ar saturu, kas varētu kaitēt viņu “veselībai, fiziskajai, garīgajai un tikumiskajai attīstībai” (“vecumam nepiemērots saturs”) (81. apsv.),*
- ▶ *kā dizaina elementi varētu izraisīt atkarību (81./83. apsv.).*

Sīkākai informācijai tekstā ir sniegtas atsauces uz attiecīgajiem apsvērumiem (apsv.) un pantiem tiesību akta tekstā.

➊ Riska novērtēšana un samazināšana

Katru gadu ļoti lielām tiešsaistes platformām un ļoti lielām tiešsaistes meklētājprogrammām ir **jāidentificē** un **jānovērtē** iespējamie tiešsaistes riski bērniem un jauniešiem, kuri izmanto to pakalpojumus (34. un 35. pants).

Tāpat kā kinofilmām piešķir attiecīgas skatītāju vecuma kategorijas, arī daļa tiešsaistes satura un pakalpojumu nav piemēroti jaunākajām vecuma grupām. Tāpēc platformām ir arī jāievieš **pasākumi** risku mazināšanai, citastarp (pēc vajadzības un atkarībā no konkrētās platformas) šādi:

► **Vecāku īstenota kontrole**

Iestatījumi, kas palīdz vecākiem un aprūpētājiem, piemēram, uzraudzīt vai ierobežot bērnu piekļuvi internetam, lai aizsargātu viņus no tiešsaistes riskiem un nepiemērota satura.

► **Vecuma verificācija**

Sistēma lietotāju vecuma pārbaudei pirms piekļuves pakalpojumam, piemēram, pamatojoties uz fiziskiem identifikatoriem vai citiem identifikācijas veidiem.

► **Rīki**

Lai palīdzētu jauniešiem ziņot par ļaunprātībām vai saņemt atbalstu.

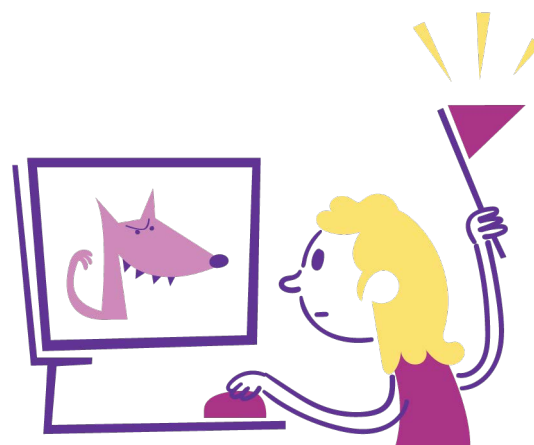
Bērniem un jauniešiem tiešsaistē vienmēr vajadzētu justies drošiem, aizsargātiem pret saturu vai kontaktiem, kas varētu viņus sarūgtināt, apbēdināt vai likt just bailes, dusmas, skumjas, raizes vai justies iebiedētiem tiešsaistē.

➋ Bērniem draudzīgas sūdzību un ziņošanas sistēmas

Ir svarīgi, lai platformas varētu rīkoties attiecībā uz saturu, kas var ietekmēt cilvēku tiesības, piemēram, cieņu, privātumu un vārda brīvību (89. apsv.).

DPA ir vērsts uz to, lai lietotājiem, citastarp nepilngadīgajiem, būtu viegli ziņot un sūdzēties, ja viņi atklāj nelikumīgu vai citu saturu, kam nevajadzētu būt tiešsaistē.

Platformām būtu arī ātri jārikojas gadījumos, kad “**uzticami signalizētāji**” ziņo par saturu, ko tie uzskata par nelikumīgu, vai par saturu, kas neatbilst attiecīgās platformas noteikumiem.

Uzticami signalizētāji ir izraudzītas organizācijas, kam ir liela pieredze ziņošanā par nelikumīgu un kaitīgu saturu.

Persondati/privātums

Mums visiem ir tiesības uz privātumu un mūsu persondatu drošību. Tas attiecas arī uz tiešsaisti, kur platformām nevajadzētu prasīt mums pārmērīgi kopīgot persondatus ar tām vai citiem lietotājiem. Persondati, kurus kopīgojam, ir jāaizsargā. Ar tiem nedrīkst manipulēt vai kopīgot tos atkārtoti, un nedrīkst būt iespējams mūs izspiegot.

Turklāt saskaņā ar DPA bērnu izmantotām tiešsaistes platformām būtu jāaizsargā savu lietotāju privātums un drošība. To varētu panākt, piemēram, izmantojot īpašus privātuma un drošības noklusējuma iestatījumus.

Bērniem draudzīga informācija

Noteikumi jāraksta un jāatjaunina tā, lai tie būtu viegli saprotami ikvienam, arī nepilngadīgajiem.

Tiešsaistes pakalpojumu sniedzējiem, kuru pakalpojumus izmanto nepilngadīgie, ir jāpieliek papildu pūles, lai skaidrojumi būtu nepārprotami un lai gados jaunie lietotāji spētu saprast, kam viņi piekrist (*14. pants*).

Profilēšanas aizliegums attiecībā uz bērniem un jauniešiem paredzētām reklāmām

Uzņēmumi drīkst vākt informāciju par mūsu vēlmēm un interesēm, pamatojoties uz apmeklētajām tīmekļa vietnēm, pamatojoties uz to, kas mums "patīk", saitēm, uz kurām klikšķinām, kā arī persondatiem, ko sniedzam par sevi, piemēram, vecumu vai dzīvesvietu. Platformas saistībā ar šiem profilēšanas datiem izmanto algoritmus un mākslīgo intelektu, lai izlemtu, kādas reklāmas rādīt, lai panāktu lielāko ietekmi uz katru no mums. Dažas tiešsaistes platformas katru reizi, kad iegādājamies preces pēc šādu reklāmu parādīšanas, gūst peļņu.

Saskaņā ar DPA (*28. pants*), ja platformas ir pamatoti pārliecinātas, ka lietotājs ir nepilngadīgs, tās nedrīkst rādīt uz profilēšanu balstītas reklāmas.

DPA (*39. pants*) paredz, ka ļoti lielām tiešsaistes platformām ir jā dara publiski pieejama informācija par savām reklāmām, lai ikviens, citastarp pētnieki, varētu analizēt iespējamus riskus. Šajā informācijā būtu jāiekļauj, piemēram, informācija par reklāmas saturu un tās apmaksātāju, jo īpaši, ja tā vērsta uz nepilngadīgajiem.

Padomājiet...
cik daudz persondatu mums tiek prasīts sniegt tiešsaistē? Vai tas vienmēr ir vajadzīgs?

Padomājiet...
cik bieži mēs sociālajos medijos redzam mērķorientētas reklāmas un prātojam, kā gan attiecīgā platforma tik labi zina, kas mums patīk?

Bez maldinošas saskarnes

DPA (67. apsv.) aizliedz arī “maldinošas saskarnes”, proti, tiešsaistes saskarņu veidošanu tā, lai mūs pārliecinātu un ar viltu mēģinātu panākt, ka darām to, ko, iespējams, nemaz nevēlamies, piemēram, iepērkamies, vai lai ietekmētu lēmumus vai apgrūtinātu atteikšanos no abonētiem pakalpojumiem.

Citi pasākumi

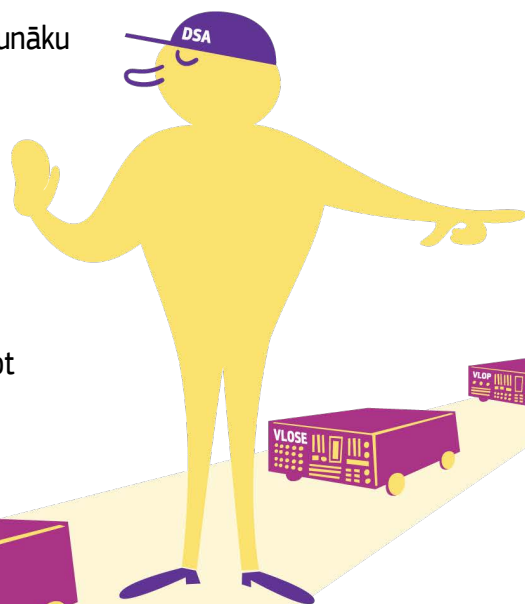
DPA veicina arī tehnisko standartu (44. parts) un citu nolīgumu izmantošanu, lai lietotājiem nodrošinātu labāku tiešsaistes pieredzi. Nepilngadīgo aizsardzības jomā ir sākts darbs pie ES rīcības kodeksa par vecumam piemērotu tīmekļvietņu saturu (45. parts).

Kad tas būs pabeigts, uzņēmumi varēs brīvprātīgi pieņemt kodeksu un uzņemties tajā noteiktās saistības, tādējādi apliecinot savu apņemšanos aizsargāt bērnus internetā. Tomēr kodekss neaizstās to juridiskos pienākumus, kas noteikti DPA.

Kas notiks tālāk? Kā jaunie noteikumi tiks īstenoti?

- ▶ DPA sāka izmantot 2022. gada 16. novembrī.
- ▶ Platformām, kas noteiktas par ļoti lielām tiešsaistes platformām un ļoti lielām tiešsaistes meklētājprogrammām, ne vēlāk kā četrus mēnešus pēc šādas noteikšanas bija jāsāk ievērot visi DPA noteikumi. Pirmajām 19 šādām platformām, par kurām Komisija paziņoja 2023. gada aprīlī, noteikumi bija jāsāk ievērot četrus mēnešus vēlāk.
- ▶ No 2024. gada februāra attiecīgie DPA noteikumi jāievēro visiem digitālo pakalpojumu sniedzējiem, arī mazākām platformām.
- ▶ Platformas šo pienākumu ņem vērā. Šobrīd Snapchat, Google, YouTube, Instagram un Facebook vairs neļauj reklāmdevējiem demonstrēt mērķorientētas reklāmas nepilngadīgajiem.
- ▶ TikTok un YouTube tagad arī automātiski iestata par 16 gadiem jaunāku lietotāju kontus kā privātus, proti, tādus, kuros augšupielādētos videomateriālus var redzēt tikai tiem zināmas kontaktpersonas.
- ▶ Šis ir tikai sākums. Komisijai ir jaunas pilnvaras pārbaudīt ļoti lielas tiešsaistes platformas un ļoti lielas tiešsaistes meklētājprogrammas un to veiktos pasākumus risku mazināšanai.
- ▶ ES un dalībvalstis rūpēsies par to, lai uzņēmumi ievērotu šos noteikumus, un neievērošanas gadījumā uzņēmumiem var piemērot naudas sodu līdz 6 % no to gada globālās peļņas.

Kur gūt papildu informāciju vai saņemt palīdzību?

Ja vajadzīga palīdzība vai informācija par tiešsaistes jautājumiem, sazinieties ar Drošāka interneta centru savā valstī. Šie centri bez maksas nodrošina bērniem un jauniešiem paredzētus palīdzības pakalpojumus, kas pieejami pa tālruni, e-pastu vai tiešsaistes tērzēšanā!

Digitālo pakalpojumu akta pilns teksts visās ES oficiālajās valodās ir pieejams EUR-Lex tīmekļvietnē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2065 (2022. gada 19. oktobris) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu un ar ko groza Direktīvu 2000/31/EK (Digitālo pakalpojumu akts).

Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju ģenerāldirektorāts (CNECT)
Manuskripts pabeigts 2023. gada novembrī.

Šo publikāciju varat skatīt vai pasūtīt tīmekļvietnē op.europa.eu/lv/publications.

Autortiesību zīme

© Eiropas Savienība, 2024

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.). Ja vien nav norādīts citādi, šo dokumentu atkalizmantot atļauts ar Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) licenci (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tas nozīmē, ka ir atļauta atkalizmantošana ar pienācīgu atsaukšanos uz dokumentu un norādēm uz grozījumiem. Tādu elementu izmantošanai vai reproducēšanai, kuri nepieder Eiropas Savienībai, var būt jāsaņem atļauja tieši no attiecīgajiem tiesību turētājiem.

Print ISBN 978-92-68-08980-4

[doi:10.2759/54](https://doi.org/10.2759/54)

KK-03-23-397-LV-C

PDF ISBN 978-92-68-07906-5

[doi:10.2759/578709](https://doi.org/10.2759/578709)

KK-03-23-397-LV-N

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024

Sīkāka informācija:

DPA vietnē EUR-Lex

DPA portālā Europa.eu

Eiropas stratēģija labākam internetam bērniem (BIK+)

Iepazīstiet savas valsts drošāka interneta centru (SIC)